

Revista

Tinerimei Române

ABONAMENT ANUAL:

Pe un an.....Lei 180.—
Pe un jumătate an.....Lei 90.—
Pe 3 luni.....Lei 40.—
Autorități și instituțiuni.....Lei 500.—
In strelnătate dublu.

ANUNȚURI DUPĂ TARIF SE PRIMESC
LA ADMINISTRAȚIA ZIARULUI
CLUJ, STRADA REGINA MARIA No. 19

REDACȚIA:

Cluj, Strada Regina Maria Nr. 36. — Telefon: 7-69

ADMINISTRAȚIA:

Cluj, Strada Regina Maria Nr. 19. — Telefon: 10-86

Vremuri și ritmuri noi.

Războiul mondial a adus cu sine nu numai dreptatea divină care sălășluia în inimile tuturor popoarelor înglobate în monarhia habsburgică și cimentate acolo printr'un barbar faustrecht, ci mai ales o premenire a ideilor călăuzitoare cari stau la baza societății contemporane.

Intr'adevăr dela clasicismul politic al Evului mediu și dela absolutismul lui Ludovic al XIV-lea, condensat în formula „moi, je suis l'Etat”-cursul vremii se îndreaptă acum, mai puternic ca ori când, către marile mase ale poporului cari, datorită rezultatelor civilizatorii ale tehnicismului modern, se rup treptat și sigur din înconștiența semianimalică în cari erau ținute de o minoritate plutocrată profitătoare — și se afirmă energic, cerând să știe cum și mai ales de cine sunt guvernate. Aceasta este formula democratico-parlamentară. Nu afirmăm că ea e cea mai bună și nici nu contestăm că poate în curând se vor plâsmui noi forme de viață socială cari să fie revindicate de „cei mulți” și cari actualmente sunt fals și rău aplicate în țări nu prea departe de noi. Afirmăm însă că democratismul — căruia va trebui să i se facă serioase corecturi, lucru pe care actualii noștri guvernanți îl încearcă cu cele mai mobile intenții, — e la noi o necesitate isvorită din trecutul și firea noastră. Atât timp cât nu va avea o mare industrie națională, capabilă să producă fără bibelouri bugetare, Statul român nu va avea o serioasă problemă socialistă de rezolvat. Nu este locul aci să arătăm de ce este în funcție apariția partidelor de stânga. Certătorul imparțial va observa însă că agitații extremiste avem doar în regiunile miniere sau în cosmopolitismul object al orașelor industriale. La noi țărănul a rămas și pe mai departe un agricultor pașnic. Principalul factor de producție ar trebui să fie el și în fruntea tuturor articilor noștri de export ar trebui să stea grâul aurului plăurilor noastre, socotit înainte de războiul cel mai bun dintre grâurile mondiale. Este reforma agrară un gest de mare sacrificiu și de dumezească dreptate făcută în favorul celui mai încercat țărăn din Europa, dar ciocii borfași și hrăpăreți, cari au consimțit la realizarea ei, nu s'au sfîșit să tragă cele mai mârșave profituri făcând dintr'o reformă care trebuia să fie clară, ceva mai labirintic decât colosul lui Minos.

Am făcut greșeli pe cari le vom ispăși greu. Dar ele se pot rețușa. Omul merită pentru aceasta este actualul ministru de agricultură, dl. Ion Mihailache ajuns conducător al departamentului țărănimeii. Legislația din toamnă va da prilejul acestui mare om să se manifeste în toată amploarea personalității sale necontestată de ni-

meni. Căci e clar: „ceva” trebuie să se facă pentru agricultură.

Cuvintele dlui Virgil Madgearu în interviu acordat în zilele aceste unui ziar din Capitală sunt concludente. „Trebuie luate măsuri nu împotriva legii agrare spune d-sa, ci împotriva chipului cum a fost aplicată. Trebuie remediată neprevăderea celor cari expropriind latifundiile și împărțindu-le între țărani nu au ținut cont de măsurile necesare cari, logic, trebuiau să însoțească o reformă așa de inouitoare a reformei și cadrelor economiei naționale. Ne lipsește învățământul agricol, creditul agrar, cooperativele”.

În general lipsesc multe... Dar dacă răul a fost creat de oameni tot oamenii îl pot înlătura. Sarcina ce revine guvernului Maniu, pentru asanarea vieții noastre politice, e o povară grea. Credința în noi e însă mare!

Umăr la umăr trebuie să muncim. Căci ce popor muncitor n'a scris o pagină în cartea de aur a omenirii!

Remediile amintite indică o nouă orientare politică a guvernanților noștri. Dela democratismul fățarnic și sterp al acelora cari timp de zece ani au bătut moneda democratică în profitul lor e timpul să revenim, cu un ceas mai de vreme, în ajutorul propriei noastre conștiințe și a Statului însăși.

Am irosit un deceniu din istoria neamului nostru, nesocotind valoarea timpului. Noua orientare politică va trebui să facă tabula rosa, cu toate lamentabilele opinții ale acelora cari nepricepând rosturile vremii duc poporul nostru, în mod înconștient, acolo unde trăvnesc vigilenții dușmani ai unității noastre naționale.

Drăușan Corneliu.

Iluziile măscăricilor.

Măscăricii înconștienți, iresponsabili și ridicoli fac tumbe în piața publică, alimentând din belsug motivele de voioșie ale înțelepților și stărnind nedumerire în rândurile nătărăilor suagata oricând de a pune mâna pe baghetă pentru a dirija simfonia mizeriei croită de dânsii pe seama celor mulți și slabi.

În postura îndărătniciei drăcești scormonesc fără scrupul orice reformă, orice înfăptuire ce înseamnă progres, tăgăduiesc orice lege morală și ne arată cu dinții rângeți, cu ochii holbați sinistra formulă: este un animal rău, incapabil de a deveni în vre-un fel sau altul, veșnic rob burții sale nesătioase.

Ce-a avut de pierdut această mână de desmetic, de saltimbaci decât niște rotunde patrimonii agonisite pe spinarea cetățeanului onest și a statului prost gospodar sau mai exact prost gospodărit de ei!

S'a observat vreodată, cât de puțin în toate legiunile lor vre-o umbră de idealism în care să se topească interesul personal în fața grupului permanent ale cărui interese depășesc mințile lor betege?

Au lucrat totdeauna contra propriei lor conștiințe, legile lor intortochiate au oferit omului luminat și cinstit aspectul unui labirint din care nu poți desprinde decât bete compromise făcute de ologii vieții.

Dar viața în veșnica ei mișcare a trecut peste dânsii și în ritmul ei vioiu farma lor asurzitoare năpăstua urechea cu acorduri stridente.

Cu pumnii înleștați amenință viața ce ia forme nepricepute de dânsii! O-

bligăți să se miște pe linia interioară a progresului și-au frânt gâtul neobșnuți sârmanii cu noua acrobație.

Sunt pur și simplu inadapabili. Factorul lor califica într'o conferință bălbăită, cu aer de preot răspopit și tuns căprește, reforma noastră administrativă de feudală. Ce înțelege el din toate problemele ce se frământă în jurul noilor orânduirii. Reforma administrativă, care schimbă întreg aspectul statului român, ciupită de vărsatul mînții lor în punctuația ei inițială, rămâne nestrămutată în mintea și voința guvernanților autentici ai țării.

Este un pas sigur spre dizolvarea comunismului de stat, spre destrămarea socotelilor ce-i aranjau frățește în jurul prăzilor bugetare. Clica aceasta, cu aspect de clase, trăia într'o frățietate comunistă, plufind ca o păclă deasă și asfixiantă deasupra tendințelor de descătușare și de emancipare a energilor libere mișcate de elanuri creatoare. Toată galeria vie a personajilor lui Caragiale va fi conservată ca o tristă moștenire pe seama posterității.

Voința noastră dărză și luminață este timbrată de parola: înainte. Nimic nu ne împiedică a da zarafii la o parte, și aierisind templul să oficiem serviciul de pontifi ai dreptății neînvinse cu „ferestrele larg deschise”!

Măscăricii vor face mai departe tumbe în piața publică, vor anunța criza de guvern, vor exploata orice mizerie trecătoare; și 'n goana lor după putere își vor croi iluzii trandafirilor singura lor hrană de azi și de mâine. Un lac imputit ce împrăștie mlasme.

Petre Tușea.

Inconsecvență degradantă.

Cunoaștem cu toții svărcolirile Ungariei și neastămpărul ei înconștient. În neastămpărul ei — ce-și lasă impresia unui picur de argint viu fără rațiune — se agăță de toate problemele actuale sau neactuale, importante sau neimportante fie chiar și inexacte, cu ajutorul cărora vrea să producă tulburare sub pretextul că revendică un drept. Ungarii strigă ca lupii în codru ca niște disperaji, dar fără să-și dea seama de păcatele și slăbiciunile lor.

E cunoscută de toți mentalitatea de copilărie prelungită a celor de peste Tisa. Nu sunt mai puțin cunoscute și presupusele nedreptăți pe cari le invoacă șhărnăitor și le revendică cu impertinență caucaziană dela umanitarismul european.

În timpul din urmă fălăie cu multă pompă, și alain, steagul indoliat al minorităților neindreptățite în teritoriile rupte dela trufășa fosta Austro-Ungarie.

Steagul ridicat sus de tot, să-l vadă toată Europa și să se înduioșeze până și Idolul Rothermere din petecul de pământ înconjurat de ape.

Urletul disperat al Ungariei — acelei prigoniță, zic ei, nu numai de oameni, ci chiar de Dumnezeu — a fost înregistrat și de timpenele englezești ale lordului idolatrizat. Dar de data aceasta cântecul nu-și mai are farmecul și muzicalitatea cântecului din trecut, ne mai având țaria de a produce emoții în sufletul cocotei ungurizate prin uneltiri minciună și corupție venală.

Problema minoritară pusă pe tapet nu mai produce obignuția înduioșare, nici în Rothermere, ca celelalte șoapte ungrești, căci de data aceasta se lovește de stâncă unei triste și actuale realități.

Ne mai putând rezista remușcărilor ei situației ingrate în care se află, recunoaște și el inconsecvența flagrantă între faptele și pretențiunile exagerate ale Ungariei. Ungaria care cere sanarea stării minorităților oropsite trăiește și azi în cel mai medieval feudalism.

E lezne de înțeles soarta clasei de jos într'un astfel de regim barbar. Barbar, căci raportat la timp și ritmul vremii nu-l putem numi altfel.

Azi toate țările din Europa, până și cele mai inapoiate sub raport spiritual și politic, au adoptat alte forme sociale noi. Ungaria în buțul spiritului vremii și a țărilor din Europa, cari au adoptat un regim democratic, înțelegând că oligarhia ciocoiască e trecută la istorie prin anacronism și desuetudine, în contra tuturor considerațiilor, îi place să rămână cu o caracteristică încăpățănare, în postura degradantă a feudalismului ruginit.

Cu toate acestea Ungaria are tupeul să pună în discuțiune situația oropsită a minorităților din țările rupte dela sânul ei de mamă vitregă. Ne-ar plăcea să vedem pe țărănul maghiar din Ungaria în aceiași situație materială, morală și de drept, în care se află minoritarul din România. România a înțeles de mult ritmul vremii, adoptând democratismul sănătos și ca un exponent de concretizare și-a cristalizat doctrina în cea mai radicală reformă agrară pe care a aplicat-o vre-un stat din Europa, distrugând astfel din temelie culturile infecte ale conștilor și magnașilor de odinioară.

Glia apărută cu sânge și jertfă s'a dat țărănului încercat de multe rele, ca în munca cinstită și rodnică să-și afle mângăierea.

Și în această reformă de curat umanitarism occidental European, nu s'a făcut deosebire între Români, Unguri, Sași etc. Acestea Ungaria nu le știe? Sau nu vrea să le știe?

Ar fi de dorit să-și deschidă ochii să vadă lucrurile prin prizma adevăratei realități, nu să încerce a tulbura apele de curat pacifism european, crezând că va putea pescui ceva în interesul minorităților. Ungaria să-și vadă de oropsiții ei și să caute ai ridica cel puțin la nivelul minorităților din celelalte țări, numai atunci va avea dreptul să ridice pe stâlpul aspirațiilor revendicările postulatelor, azi ridicole.

Ungaria trebuie să audă și să înțeleagă!
IOBIF UNGUREANU.

„Voinicii“ în discuția Camerei.

Strălucitul discurs al dlui Prim-ministru Iuliu Maniu, a fost o nouă dovadă a distinselor concepții de Stat ale primului sfetnic al Tronului, și a sufletului său plin de virtuți, totodată a fost și un nou și binevenit prilej pentru a desvălui perfidia partidului liberal și averescan.

Problema organizării voinicilor și discuția acestei probleme în Cameră a dat prilej marelui bărbat de stat dlui Iuliu Maniu, cu desvelind o serie întreagă de noi comori sufletești de o rară valoare, să arate fără scopul înalt și patriotic în baza căruia cea — în calitate de președinte al partidului național-tărănesc — ține să realizeze cu orice greutate aceste frumoase mămunchiuri țărănești.

Interpelarea dlui Duca, în numele partidului liberal și asocierea slujilor lor a averescanilor la aceasta interpelare prin glasul întotdeauna fals al dlui Goga, ca expresia cea mai fidelă a perfidiei ce stă la baza acestui fost partid s'a înfundat într-un fiasco nebănuț de ei. Dacă cineva a regretat acel moment blestemat pentru fostul partid al poporului, când le-a venit în minte să pună în discuția Camerei problema voinicilor, acela a fost în primul rând dl Goga și apoi dl Duca.

Au regretat căci — prin interpelările lor — au dat prilej guvernului și indeosebi partidului național-tărănesc, ca prin expunerea nespeculată a gândurilor sale curate și românești să-și asigure un nou tillu de mândrie, iar puterea zdrobitoare a răspunsului dlui Iuliu Maniu să fie reduse aceste mici partide la locul lor în configurația politică actuală.

Rare-ori poate avea Camera prilej să aibe o ședință atât de mândră și înălțătoare ca și aceasta când s'a discutat problema noastră a voinicilor.

Marile idealuri naționale, ce stau la baza acestor organizații, a găsit o talmăcire strălucitoare prin expunerea dlui Iuliu Maniu iar problema organizării o lămurire totală, prin cele de mai jos.

D. Dr. ȘTEFAN CICIO POP, președinte al Camerei: Dl prim-ministru Iuliu Maniu are cuvântul:

D. IULIU MANIU: D-le președinte, d-ilor deputați, nu pot decât să fiu încântat de rezultatele luptei noastre de zece ani, când văd perindându-se la tribuna Camerei un reprezentant distins al partidului liberal și al partidului popularului, subliniind necesitatea principilor și a vieții democratice și parlamentare (iarăși: aplauze prelungite).

Este cel mai mare rezultat pe care l'am putut obține, prin lupta de până acum și n'am decât să felicit majoritatea și partidul național-tărănesc că a putut să-l atingă (apl. prelungite pe băncile majorității).

De când sunt în viața politică a României unite, n'au văzut pe dl Duca decât în situația de a lucra în fapt — prin măsurile pe care le-a luat, în deosebitele calități sociale pe care le-a avut — în contra principiilor adevărate ale democrației și ale parlamentarismului acțiune adeseori foarte dibace, acoperită prin cuvinte frumoase, care însă erau în evidentă contradicție cu realitatea pe care o producea activitatea sa (aplauze pe băncile majorității). Iar pe dl Goga nu l-am văzut decât, și în fapte și în cuvinte, în o atitudine de adânc dispreț și pentru principiile politice și pentru democrație și pentru țărănie (aplauze prelungite pe băncile majorității).

Imi pare bine de această schimbare la față; îi felicit să fie siguri că pe acest teren al apărării constituționalismului dumnealor, vor rămânea totuși numai discipoli și noi vom merge înainte (aplauze prelungite pe băncile majorității).

Între-așez, sunt într'o situație grea când văd că se supraîncălzează doi membri distinși ai partidului liberal, pentru a aduce una și aceeași acuză în contra guvernului și în contra partidului care formează majoritatea.

Dl deputat Djuvara, cu talentul dsale trezue să-l recunosc, a îndreptat acest atac cu două luni înainte, în contra guvernului, pe care astăzi îl repetă dl deputat Duca.

Este pentru mine plăcut să repet din nou ce am avut onoarea să vă expun în ședința din 2 Mai, și care este publicat pe de-a-ntregul în „Monitorul Oficial“ din 10 Iunie (aplauze, iarăși pe băncile majorității).

Timpul este scurt, și dacă pe mine m'ar plăcut să repet cece am spus odată, nu aș vrea să vă plătesc și pe dv. ascultându-l a doua oară.

CE SUNT ORGANIZAȚIILE DE VOINICI

Recapituliez, prin urmare, în scurte cuvinte, concluziile și răspunsul pe care mi-am luat libertatea a-l da.

Întâi că aceste organizații n'au de a face nimic cu oficialitatea și că eu am dat ordin categoric, ca și în ce privește organizarea acestor organizații de tineri ai partidului nostru și în ce privește activitatea lor, oficialitatea și persoanele oficiale n'au să se amestece. Aceste organizații ale tineretului național-tărănesc sunt organizații pur de partid și n'au nimic de aface, nici cu guvernul, nici cu oficialitatea.

Dl Goga mai făcea oarecari reproșuri: de ce adică noi n'am asociat aceste organizații ale tineretului nostru voluntarilor, pe care dumnealui spune că noi i-am expropriat? Nu i-am expropriat, fiindcă au fost dela început cu trup și suflet aderenți ai partidului național de pe vremuri, astăzi aderenții partidului național-tărănesc, în cea mai mare parte.

O altă acuzație, care ni se face, este că noi, prin aceste voinici, vrem să substituim puterile legal și constituțional organizate ale țării pentru menținerea ordinii sau pentru alte scopuri.

Am declarat și în rândul trecut, de clar și constat și de această dată, că despre aceasta nu poate fi vorba. Statul român are forțele sale constituțional organizate, absolut suficiente, întrecătoare, pentru a susține în orice împrejurare ordinea legală în această țară (aplauze).

Prin urmare, a presupune sau a ne învinui pe noi că această organizație de partid, vrem să o punem într'o formă militară, pentru a o substitui forțelor constituțional organizate în această țară, este o învinuire gratuită respingem cu toată hotărârea (aplauze prelungite pe băncile majorității).

Domnii interpelatori, prezintă aceste organizații într'o culoare periculoasă și vor să dea o semnificație pe care nu o are.

Ea este o simplă și naturală urmare a spiritului timpului, în care atât în luptele de câmpul de luptă, cât și în luptele politice se angajează masele.

GUVERNUL STA PE BAZA CONSTITUȚIONALITĂȚII PARLAMENTARE

Trebuie să stabilim însă ca concluzie, două lucruri, care mi se par esențiale.

Întâi, partidul național-tărănesc și guvernul, pe care îl susține, stau necântiți pe baza constituționalismului parlamentar; că partidul național-tărănesc nu se va abate dela această directivă a sa, care este concrecută cu mintea, cu inima și cu sufletul său (aplauze pe băncile majorității); că partidul național-tărănesc, niciodată nu i-a trecut prin gând să se abată dela această cale, nu se va abate dela ea și nu va suferi în sânul ei organizații, cari ar avea alt scop decât acela de a susține democrația națională și constituționalismul parlamentar, curat și adevărat pe care nimeni nici voinicii nu vor să o tulbure (aplauze prelungite pe băncile majorității).

Dar când, pe de o parte, este hotărât a menține în sânul său această direcțiune, este hotărât a menține cu toate puterile Statului și față de alții acest sistem parlamentar și constituțional. (Aplauze prelungite majorității). Ori cine, cu orice mijloace, în orice formă ar vrea să schimbe această temelie a vieții noastre de Stat și acest fel de a fi organizată viața națională, va găsi, în acest partid, în această majoritate și în acest guvern, cel mai hotărât contrar, decis a reprimă cu orice mijloace orice încercare de altă natură (aplauze prelungite pe băncile majorității).

AVEM O DINASTIE, AVEM UN REGE PE CARE ÎL IUBIM (Camera ovaționează îndelung în picioare, aplauze prelungite). AVEM UN SISTEM DE GUVERNARE MONARHIC, EREDITAR, CONSTITUȚIONAL, LA CARE ȚINEM ȘI VREM SA-L MENȚI-

NEM CU TOATA HOTĂRĂREA ȘI AVEM O REGENȚA PE CARE O RESPECTĂM (aplauze prelungite); AVEM CONSTITUȚIA NOASTRĂ, ÎNTEMEIATA PE RESPONSABILITATEA MINISTERIALĂ și pe sistemul parlamentar și această Constituție suntem hotărâți a o menține, în orice împrejurări și cu orice mijloace (aplauze prelungite) și pot să vă asigur că ori cine care ar cuteza, să tulbure liniștea acestei țări, de orice coterie, mai mult sau mai puțin ridicolă (aplauze prelungite pe băncile majorității), care să complăce a scutura fiamura dictaturei de orice natură, se va isbi de voința neînfrântă a acestui guvern (majoritatea în picioare ovaționează îndelung).

Asta s'o știe toți; fie visători, fie cameni cari n'ar avea cu ce și petrece zilele calde de vară și s'ar desfăta în mijlocul unor acțiuni aventuroase ridicole care n'ar avea însă urmări triste.

AL DOILEA: PARTIDUL NAȚIONAL ȚARNAESC, CA ACȚIUNE DE PARTID, SE VA NAZUI A FACE PROPAGANDA, PRIN MIJLOACELE

CULTURII, ALE MINTII ALE SPIRITULUI PENTRU IDEILE CARE SUNT LA BAZA PROGRAMULUI SAU IDEI CARE L'AU AJUTAT SA AIBA LA SPATELE SAU APROAPE TOTALITATEA OPINIEI PUBLICE TOTALITATEA OPINIEI PUBLICE DIN ACEASTA ȚARA. (Aplauze pe băncile majorității).

D. IULIU MANIU: Este în dreptul lui de a face acest lucru; se va respinge însă dela sine orice alt mijloc pentru a întări șirurile sale puternice, îndestul de puternice, pentru ca ideile politice care stau la baza lui, să le poată înfăptui, (aplauze pe băncile majorității).

D. IULIU MANIU: Conștient de aceasta, partidul nu va tolera, nici în afară de el, nici în sânul său, nici un fel de acțiune nici un un fel de organizațiune, care s'ar întemeia pe altceva, decât pe puterea gândirii și a forței sufletești și morale, care trebuie să stăpânească această națiune (ovațiuni îndelung prelungite. Majoritatea aclamă în picioare).

Blocul opoziției.

Opoziția, liberală, averescană, lupștii, s'au înțeles să doboare cu orice preț guvernul.

Liberalii și averescanii au ținut câteva întruniri în principalele centre din țară — iar d-rul Lupu a agitat, după cum se știe, la 5 Mai problema religioasă în Basarabia.

Acum mai nou lupta se dă împotriva proiectului de reformă administrativă.

Erau două puncte de vedere în tabăra opoziției: unul pentru un atac violent în parlament cu ocaziunea discuțiunii proiectului și al doilea, punctul de vedere al d-lui Vintilă și anume: retragerea din Parlament ca protest împotriva noii prădării administrative care înseamnă una din celea mai crâncene lovituri dată sistemului centralist și birocratic liberal.

Nu pricepem cum și de ce a învins punctul de vedere al d-lui Vintilă?

În orice caz e o mistică liberală pe care n'o mai înțelege nimenea fiindcă e de neînțeles.

Dar oricum am comenta problema faptul rămâne în sine descoperit și semnificativ pentru o anumită mentalitate liberală.

Pentru o anumită politică de duplicitate pe care o practică partidul liberal — utilizându-o ca armă de luptă împotriva celorlalte partide.

Căci e recentă încă în memoria tuturor atitudinea pe care partidul liberal o luase pe când era la guvern, împotriva partidului național-tărănesc, care din motive bine justificate se retrăsese din Parlament. Acum, liberalii, se retrag și ei dar fără motiv serios și într'adevăr patriotic. Ci numai din mărunte și rușinoase considerațiuni de partid.

De aceea duplicitatea liberală trebuie subliniată cu literele murdare și scoasă din concepția oricărui partid accidental care se respectă.

Și după toate acestea să ne întrebăm serios: are sau nu șanse de reușită acțiunea opoziției? Va reuși ea să intimideze pe cineva? Hotărât că nu!

Guvernul e decis să treacă cu orice preț reforma administrativă, spre binele țării și se înțelege spre răul partidului liberal. Care va primi cea mai puternică lovitură de grație prin schimbarea vechiului angrenajiu administrativ al țării până acum liberal, dela cel mai avansat director general

și până la cel mai umil funcționar.

Un guvern care se respectă — are însă în vedere, în primul rând: interesele țării!

Și guvernul național-tărănesc a dat în acest sens și va mai da, cu siguranță, destule dovezi.

Iosif Pogăceanu.

Un nou cotidian.

Pe ziua de 15 crt. va apărea la Oradia un nou confrate: „Gazeta dela Vest“. Noul cotidian, care apare din contribuția benevolă a românilor dela Oradia și din Bihor, este îndreptățit la un viitor frumos și un traiu lung.

Acest premiu de longevitate i-l acordă felul puritan în care i'sa asigurat existența, necazurile multiple a căror interpret neobosit va trebui să fie, cât și situația specială ce o au în România-unită românii dela granița de vest. Deși ziarul după — informațiunile ce posedăm — apare sub imboldul dorului de muncă rodnică și reală al național-tărăniștilor din Bihor, va fi al tuturor românilor din Bihor. Aceasta o garantează noul confrate cu pleiada frumoasă de colaboratori și redactori distinși și despre a căror colaborare a fost asigurat comitetul de organizare.

Cunoscând tenacitatea și spiritul plin de jertfă al celui brav luptător național căruia îi revine în primul și primul rând inițiativa scoaterii cotidianului orădan, suntem ferm convinși că dorul nostru se va realiza și ziarul va avea lungă și fericită viață.

Noi i-o dorim din suflet.

Cel mai bun preparat contra căderii părului este

„Perogen-Fortuna“

Se găsește la

„Farmacia Fortuna“
Cluj, Piața Unirei No. 33.

Frizer priceput

caută serviciu (Adresa la Administrația ziarului.

Manuscrisele se trimit pe adresa: Dl Iosif Pogăceanu, Str. Isabela No. 2 Cluj.

Aviația civilă din România și din alte state.

Proba mare de foc, ce a fost pentru aviație, războiul crunt din urmă, a consacrat definitiv „pasărea mașină” — în conflictele dintre popoare, în același timp, deschizând un drum larg și validității lor în timp de pace căci sub umbra giorilor aparatelor militare, în epoca imediat postbelică, aviația civilă a început a scruta și ea un teren solid pentru afirmarea ei. Și l-a găsit, în scurt interval de timp; și l-a găsit mai întâi în Apus unde popoarele civilizate, gata ca întotdeauna pentru orice jertfă menită a promova o bunăstare generală și menită a asigura încă un pas, pe calea spinoasă a civilizației și progresului științei, au știut să creeze în țările lor, aceeași auzimă și acel spirit ce înalt se impune în fața sorății marilor taine ale naturii și în înfruntarea legilor ei colțuroase. Au știut să viseze, au știut să planuiască, dar au reușit și în realizare. Căci popoarele mai civilizate ale apusului, au știut să strecoare în sufletele acei spirit de înalt patriotism umanitar, ale cărui apostoli ne-au creiat civilizația de azi, cu toate realizările ei practice.

Apoteoza eroilor și a cultului martirilor științei și progresului, a ajuns în acelea țări, prin jertfirea multor personalități distinse pe terenul progresului, aceea sguđuitoare expresiune care s'a concretizat în pierderea pe veci a multora dintre cei mai prețioși.

Și în stingerea acelor eroice suflete, care și-au găsit moartea în războiera lor, cu natura dăcoasă sfidându-i legile și, neținând cont, de cât de binele ce ar putea răsări, pe urma jertfirii lor, pe altarul civilizației.

În materie de aviație, zborurile transoceanice, raidurile de proporții gigantice, au fost cu adevărat, punctul culminant în istoria jertfelor pentru progres.

Aceste încercări supraomenești, îndeosebi cele de după război, au dovedit clar că războiul din urmă, a antrenat mult popoarele în suferințe și jertfă și că generația jertfă războiului a fost gata de jertfă pentru pace și pentru pace și pentru realizările ei inerente.

E o mândrie, a generației noastre, care s'a știut transforma grabnic, din generația tranșecelor, în generația văzduhului.

Aviația militară, s'a identificat cu ocazia ultimului război; drumul ei în progres, o precizează alții, de cât noi; aviația civilă însă a intrat și în sfera intereselor noastre. Ea ne interesează foarte de aproape, căci în apus, ea demult a devenit un factor important în traiul cotidian, precum vom vedea aceasta mai la vale.

Aviația civilă crescută direct din trunchiul sănătos al aviației militare, are rost în configurația civilă, numai atunci însă când ea este îndreptată și condusă de aceia, cari sunt legați mai mult de ea, decât-i condusă de lumea civilă.

De câți-va ani, la noi în țară se fac încercări, cu realizarea unei asemenea aviații, dar în mod greșit, ea n'a pornit așa cum trebuia din inițiativă civilă.

Datorăm multă recunoștință armatei noastre, care dintr'un înalt simț patriotic, ne-a sprijinit aviația civilă în fașie, dar în același timp, nu putem să nu constatăm că această aviație, și astăzi are mai mult un caracter militar decât civil.

N'avem cunoștință ca cei ce au grija aviației civile, ne-ar fi crescut și o succesență civilă, alături de bravii piloți militari, pentru a realiza astfel aviația civilă, într'adevăr civilă, conform spiritului vremii.

Este o mare greșală aceasta, căci azi când se pun bazele liniilor aeriene și ale traficului aerian internațional, lipsa totală a aviației civile, din acest concert internațional va avea un grav răsunet, pentru generația ce ne va urma, căci dacă azi pământul este prea puțin încăpător pentru oameni, văzduhul e și mai îngust!

În același timp, când presa noastră națională, vorbește mereu de „sieri plutoare”, în același timp în apus, se crește poate pentru veci, soarta aviației lor, care nu va putea fi de cât strălucitoare. Și ne doare aceasta disproporție. Pentru a stimula interesul obșteesc pentru aviația noastră civilă care trebuie realizată, în cel mai scurt timp, voi arăta prin câteva cifre, situația aviațiilor civile din alte țări, și voi face întrebarea dacă disproporția uriașă în dauna noastră, o poate justifica, în vre-un mod, gradul nostru de civilizație, poziția noastră geografică, și îndeosebi bogăția înfinit de mare a pământului și subsolului românesc? Această dureroasă disproporție, rezultând din cifrele de mai jos, n'are de cât o singură justificare: dembelismul politic dela noi, din ultimii zece ani. Acesta a trecut. Să trecem deci și pe planul realizărilor mărețe, fără sovărire.

Să vedem ce se petrece în străinătate, cu aviația civilă?

ANGLIA. Actualmente are în exploatare 17 linii aeriene, cu un parcurs total zilnic de 10.500 km.

ITALIA. 14 linii, făcând total 15.300 km. la zi (în scurt timp se mai deschid alte 4 linii aeriene).

FRANȚA. 15 linii, cu un parcurs zilnic de 17.400 km. Noul program Eynac ridică în scurt timp parcursul cotidian la 25.000 km.

GERMANIA. În prezent are la dispoziția aviației civile 80 linii, 22.000 km. pe zi.

Reintorcându-mă din nou la aviația civilă din Italia, asupra căreia am câte-va date foarte recente și precise, rezultând din discuția bugetului, ministerului aeronauticii italiene, adaog cifrelor de mai sus, încă câte-va cifre cu adevărat impresionante și convingătoare.

Bugetul ministerului aeronauticii (militare și civile) e de 700.000.000 lire st. (aproape 6 miliarde lei). Pentru proximal exercițiu bugetar, noul buget prevede o investire de 60 milioane lei, și aceasta numai pentru completarea liniilor aeriene civile.

Aeroplanele italiene (fabricate aproape toate în Italia), anul trecut au sbrat în total 95.000, făcând un total de 2.000.000 km. Aparatele aviației civile, au transportat anul trecut 250 tone marfă, și 36.000 persoane! În ultimele luni, cifrele de mai sus s'au dublat!!

Statisticile aviației civile din apus, pline cu cele mai încurajatoare cifre procentuale a plecărilor și sosirilor aparatelor civile, dovedesc clar, că aviației acolo a ajuns deja la un grad de dezvoltare, care e în perfectă concordanță, cu normele circulației, actualmente în uz, atât sub raport practic, cât și sub cel al siguranței persoanelor.

Redau câte-va cifre, drept continuare la statistica de mai sus:

În cursul anului trecut transportul pasagerilor s'a efectuat cu 99%, precizie de orar, 99% și jum. siguranță a personalului din serviciu și 100% siguranța pasagerilor.

În fața acestor cifre, evident că nu mult roșt mai are meditația asupra siguranței pasagerilor, căci la drept vorbind circulația pietonilor nu-ți dă asemenea procente urcate, de procentele transportului pe căile ferate, să niți nu mai vorbim.

La noi în țară, în același timp, n'avem de înregistrat aproape nimic, pentru simplul motiv, că n'avem aviație civilă.

Căci transportul acelor 8—10 persoane care se servesc de aeroplanele noastre într'o zi, nu poate fi numit în adevărat trafic aerian, poate fi cel mult un modest, început.

Liniile noastre existente și felul lor curios de exploatare, nu poate da nimic impresionant în actuala-i formă. Lipsa unei propagande temeinice, resemnarea lumii civile pentru inexistența aviației civile inexistente, evident nu pot forma un stimulent, nici celor în drept de a o realiza.

Neglijarea și ignorarea marelui probleme a aviației civile, menite printre altele a furniza apărării naționale pe apărătorii văzduhului românesc, într'un eventual conflict dintre popoare, e o gravă greșală și o neartătoare ușurință în garantarea siguranței hotarelor noastre. Pentru înființarea aviației civile române, a bătut demult ceasul al 12-lea.

Oare ce se mai așteaptă?
Dr. A. T. MUREȘAN.

Legea cea mare, frați plugari.

Legea pe care se așază temelele unui stat și e legea legilor, e Constituția. După aceasta urmează ca legea cea mai mare, legea orânduiri din lăuntru țării, zisă legea administrativă.

Aceasta mare lege dacă-i bună aduce țării și mai ales vouă, celor mulți, mare bine, dar dacă-i rea cum a fost aceea făcută de liberali și pe care chiar și ei au recunoscut-o de rea, atunci vai și amar de capul și zilele celor pentru care s'a făcut legea. Vai și amar căci legea administrativă, e aceea mare lege, care legiueste

cele mai multe din viața voastră ai celor dela sate.

Când am fost în opoziție, atunci partidul nostru va promisi schimbarea legii vechi, și acum a bătut ceasul înfăptuirii spuselor noastre.

Legea aceasta mare ale cărei bune roade le veți gusta la câteva luni de zile, după ce va fi votată de Parlament, a ajuns în desbaterea caselor legiuitoare. Înalta Regentă aflându-o de bună, a aprobat discutarea ei în Cameră.

Păcătoșii de ieri însă, în fața acestei mare legi, ce partidul național-tărănesc dă acum țării, s'au speriat, căci nici-o altă lege ca aceasta nu va putea strivi mai crud pe acel funcționar care confunda moșia și truda bravului plugar român cu o vacă de muls.

Di ministru de interne Dr. Alexandru Vaida-Voevod, cel mai mare dușman al hoțiilor și hoțiilor de eri, prin această lege vă dă cea mai bună garanție pentru un trai liniștit și pentru o ușurare în aranjarea treburilor voastre cu comuna, cu pretura, cu prefectura și cu ministerele.

Prin această mare lege a administrației statului și cetățenilor, scăpați de nemaipomenitul sistem de a fugi pentru ori și ce mic lucru la prefect și la ministru.

După votarea legii, voi veți conduce averile comunelor voastre, și nimeni nu se amestecă în trebile voastre, decât atunci când se va afla de bine un control.

Cel mai bun semn de altfel că vă facem un mare bine Vouă frați plugari, e groaza și spaima dușmanilor voștri ai plugarilor, e spaima liberalilor și ai slugilor lor a averescanilor. Ei nu mai pot de spaima că de acum înainte ce se va alege de capul lor, dacă oamenii la toamnă își vor alege liberi și după dorul lor primar, putându-l alege pe cel mai drag vouă, pe cel mai iscusit și nu pe cel ce s'a vândut mai eștin asupritorilor voștri de mai eri.

Legea cea mare, legea administrativă mai presus de alții e a voastră și binefacerile ei va fi cea mai curată răsplată pentru dragostea și însuflețirea cu care ați luptat în partidul național-tărănesc și alături de marele bărbat de stat și cel mai curat suflet care a fost și este dl *Iuliu Maniu*.

Astăzi pentru a Vă putea da această lege să știți că Dsa duce mare luptă dar ca'n trecut nici de data aceasta nu se va lăsa învins.

Aceasta mare lege e o nouă izbândă a voastră, și a virtuților voastre.

Sandu Beiușanu.

Dr. ministru de interne:
Dr. ALEXANDRU VAIDA-VOEVOD

Din trecutul cooperăției române.

Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș. Epoca primă până la unificarea cu cea din Regat.

De: Dr. Florian Dînculescu.

(Continuare).

„Mișcarea cooperativă germană, născută de Schulze-Delitzsche între 1899—1853, are răsunet și în Ardeal, unde în 1852, Sașii din Bistrița înființază prima cooperativă industrială de meseriași independenți”. — (N. Ghiulea. *Buletin citat*: pag. 177).

Deasemenea și mișcarea cooperativă sistem Raiffeisen, privind cooperăția agricolă de credit se introduce în Ardeal din Germania tot la Sași. Și legăturile lor cu Germanii și afinitățile rasei ușurau mult acest proces, la care Românii s'au mișcat mai puțin, iar Ungurii deloc.

Aceste înjghebări cooperative erau de un caracter sporadic, fără unitate de îndrumare și susținere.

Totuși începând cu 1852, asociațiile cooperative se înmulțesc mai ales cele după sistemul Schulze-Delitzsch. Statutele se împrumută din Germania; aprobarea înființării se obținea dela guvernul Transilvaniei. În acest an prin luna Noemvrie în 26, se dă Penta împărătească. Transilvania era provincie austriacă în acest timp — prin care se normau noile dispoziții legale pentru orice asociație economică, în care intrau și cooperativele.

Nu prevedea legea termenul de asociație cooperativă, deoarece noțiunea aceasta era acomodat în deajuns; totuși erau prevăzute asociații cu număr de membri și capital variabil, societăți pe acțiuni cu garanție limitată, de împrumut de credit, case de păstrare, de împrumut pe gaj, syndicate agricole, ... care nu erau decât forme mai mult sau mai puțin identice cu asociațiile cooperative.

Paubta aceasta, sau legea asociațiilor recunoaște existența tovrășiilor economice de până ci, le impune, pe viitor însă aprobarea administrației

publice și respectarea unor anumite norme în dezvoltarea și funcționarea lor; iar crearea de noi asociații o supune aprobării prealabile a autorității de stat. Așa dar asociația oricare era supusă administrației publice.

Legea nu prevedea nici o formă a cooperăției de consum, nici pe a celei de producție; dar despre acestea nici nu se putea vorbi în Austro-Ungaria la 1852. Autorizația de întemeiere și funcționare a unei cooperative se cerea ministerului de interne dela Viena, prin guvernatorul provinciei locale, respectiv Transilvania.

Cu o procedură greoaie, cu întâzieri mari în cercetarea formelor de îndeplinit, sistemul acesta mai mult împiedică dezvoltarea cooperăției, creindu-i o situație cu totul dependentă de stat, deci un mediu neprielnic, — „care tindea mai mult să împiedice asociația, oricum să înspăimânte sau să descurajeze pe acei cari intenționau să întemeieze o asociație”. — (N. Ghiulea, *op. cit.* pag. 183).

Autoritatea publică avea neîncredere în aceste asociații, ca nu cumva să devină amenințătoare pentru organizația de stat, mai ales când se întocmeau de către naționalitățile streine.

Pentru obținerea autorizației se cereau atâtea acte, planuri de funcționare, de scopul asociației, mijloacele, statute etc., ce se examinau amănunțit de autoritatea publică.

Guvernatorul, prefectul, poliția, sau un comisar special al guvernului controlau orice activitate a asociației.

Autorizația dată avea un caracter provizoriu; era revocabilă oricând și adeseori pentru motive cu totul neînsemnate. Orice modificări în statute, în scopul și mijloacele întreprinderii, în organele de administrație, trebuiau

să fie aduse la cunoștința autorității publice și aprobate de aceasta.

Se explică dar și sub acest raport de ce s'au născut mai ușor și s'au dezvoltat mai mult cooperativele la Sași, prin favorizarea guvernatorului austriac dela Sibiu.

Oricâte declarații de fidelitate făceau Românii pentru curtea din Viena, „nimeni nu avea încredere în patriotismul lor austriac”. — (N. Ghiulea *ibid.* pag. 184).

(Urmează)

Terapeutica financiară.

Di Mihai Popovici nu este omul reclamei ori al zarvei. Modest și priceput gospodar al averii statului, dl Mihai Popovici a refuzat, chiar banchetul pe care i-l-au oferit câțiva prieteni, imediat după încheierea împrumutului.

Mihai Popovici a răspuns prietenilor săi, că nu poate primi, de a fi sărbătorit în timp ce alți cetățeni îndură lipsa unei fărâme de pâine în Basarabia și în alte părți ale țării.

Și aici trebuie să subliniem grija deosebită pe care guvernul național-fărănesc a depus pentru a scăpa din ghiarele mizeriei toate provinciile lipsite și înfometate. Hotărât lucru că situația economică e gravă. Pentru deslegarea ei se impune o politică financiară cuminte cu grije pentru banul public, evitând cheltuieli inutile și impunând riguros un control de sus în jos, care să asigure un echilibru nu numai de prosperare ci și de etică în materie financiară.

Căci așa cum s'a mânuit până azi banul public a fost o debandadă grozavă, în care cinstea și corectitudinea au fost noțiuni urgisite și repudiate.

Sub sugestia guvernului și pătruns de o superioară conștiință morală dl Mihai Popovici inaugurează la deregătorii finanțelor era nouă care ne trebuie, a economiilor și a îngrijirii cu sfințenie bunul și de banul public, care de azi încolo va trebui să fie public și nu prin faptul că e public să fie „res nullius“.

Guvernul și dl Iuliu Maniu e pus în alternativa excesiv de dificilă: salvarea țării ori menținerea intactă a popularității. Amândouă, ca două săbii înveninate, nu pot sta în aceeași teacă, în acest moment. Mai în urmă, da. Cu siguranță da. Atunci când dl Iuliu Maniu va cere țării oricâte jertfe materiale — cari vor îndrepta situația economică nenorocită. Și când țara se va convinge — de altfel cei mai mulți suntem siguri de asta, că numai cinstea și omul de o înaltă iubire de popor care este Iuliu Maniu, va putea soluționa cu bine criza în care ne sbatem.

Căci experiența ca domnii Averescu și Vintilă n'o mai vrea și n'o mai încearcă nimenea.

De acea guvernul a ieșit din dilemă prin alegerea soluției prime: Salvarea țării. Chiar prin știrbirea momentană a popularității. Care nu peste mult va crește iarăși mai tumultuosă și mai extraordinară decât în alegerile din Noembrie trecut.

Și între măsurile drastice pe care guvernul le-a luat în acest sens și le va lua, este proiectul, care în curând va fi lege, noua lege a contabilității publice întocmită de dl ministru Mihai Popovici.

În această lege e introdus un sever control al banului public — care de azi încolo nu va putea fi vânturat alandala de orice

casier și gestionar necinstit.

Controlul preventiv care până azi a fost o ficțiune legală frumoasă ca cel mai multe ficțiuni, va fi de azi încolo o realitate.

Funcționari — gestionari de bani publici — în sarcina cărora se vor descoperi fraude vor fi trași la răspundere asupra întregilor averi, — pe care dacă n'o vor putea justifica, le va fi confiscată în favorul statului.

Este desigur aceasta una din cele mai crâncene măsuri pe care a luat-o acest guvern. Dar ea a fost reclamată insistent și guvernul țării a înțeles că era obligat moralmente s'o aducă. Această lege nu va conveni,

însă, desigur multora. Pentru că mulți zdrențoși azi sunt „boeri“, plimbându-se în limuzine și stropind cu noroiu pe trecătorii pașnici de pe străzi.

Dar guvernul nu s'a lăsat și nu se va lăsa îndotoșat de murmurările și lacrimile de crocodil ale nimănu.

Terapeutica financiară va trebui continuată fără milă și până la sfârșit.

Atunci, deși momentan mocnesc proteste și vâlcăreli în unele părți, guvernul va bine-merita dela patrie, căci orice sacrificii s'au făcut și se fac n'au decât un singur obiectiv precis: salvarea și mărirea țării.

Bazil Guia.

Legi noi, dar și spirit nou, în aplicarea lor.

Este unanim recunoscută — sigur de către cei de bună credință, din năuntru ca și din afară țării — intențiunea și munca de fiecare zi a actualului guvern, pentru a schimba prin legile ce se întocmesc întregul sistem egoist, anacronic și tâmpit, care a patronat până acum gospodăria sub toate aspectele ei a statului nostru.

Industria, comerț, siguranță și poliție, agricultură cu toate ramurile ei, cooperatie, administrație în genere, școală, biserică, armată, înfățișat totul se reface, se schimbă, se reînnoiește și unifică pe baze noi și principii noi adevărate noului stat întregit. Parcă nu s'ar fi lucrat nimic în acest deceniu de după războiu. Totul este de primenit; totul de refăcut, pentru că în țara noastră cu regiuni noi și mentalități noi, s'a înscăunat până acum o administrație centralistă, autoritară și tâmpă, nefăcând altceva decât să sădească și să cultive în cel mai înalt grad un regionalism până la ura de frate; într'o țară eminentamente agricolă s'a făcut cea mai idioată politică antiagricolă, nimicind agricultura și încurajând o industrie oficioasă, fără o rădăcină firească în avuțiile naturale ale solului; instituții industriale-comerciale adevărate căpuși ale bugetului statului, incapabile de a merge pe picioarele lor proprii.

Avuțiile statului izvoare de jaf și îmbogățire ale tuturor landeștilor, notarilor, fălcoienilor, unii mai liberi decât alții și mai siguri de nesancțiune. O justiție pe sub nasul căreia se fură ca în codrul Vlăsiei întregul avut al neamului și banul muncit al contribuabilului, incapabilă revoltător de incapabilă de a trimite la ocnă pe marii tâlhari și a readuce în teaurul public a averii furate...

Ură și vrajbă în biserică... fețe bisericesti, adevărați negustori de arginți și turburători de suflete... secte destructive, cari macină la temelie celui mai trainic dintre așezămintele de păstrare și consolidare a neamului nostru în decursul veacurilor: biserică.

Școala cuib de lene și trândăvie; anacronism de program, regulamente și metode; dar seacă de suflete și inimi, lipsită de spiritul muncii și al datoriei...

În sfârșit totul trebuie luat d'acapo, totul trebuie refăcut și reînnoit.

Și guvernul a înțeles pe deplin această chemare și acest câmp de muncă și de sacrificii.

Căci să se știe: ori acest partid aduce câtuși de puțin un spirit nou, real în sistemul de guvernare a țării, și atunci va binemerita recunoștința și recunoașterea dela cei ce au

crezut și cred în concepțiile lui, ca un factor de purificare și consolidare a vieții statului: ori de unde nu se va dobori și scobori în rândul partidelor politice de până acum, unul mai mult, minciuni convenționale de rulat și înșelat mulțimea, care se va trezi și va căuta noi formule și forme de arși gospodări și realiza aspirațiile și idealul de stat...

Și atunci va fi mai amară rățăcirea depe urmă decât cea dintâiu.

În sufletul nostru tineresc plin de idealuri frumoase, departe și depărtați de „potriveala treburilor și trebușoarelor, ori de plasarea amicilor și a neamurilor“ — recunoaștem pe deplin toate sacrificiile de înnoire și consolidare ce face actualul guvern, prin noile legiuri ce se întocmesc; dar ne întrebăm cu o îngrijorare vădită: vor da roadele sperate aceste legi noi, dacă se va aplica de aceeași oameni vechi și învechiți în năravurile de sabotare, acapare și jefuire a bunului și a drepturilor marelui mulțimi?

O nouă lege administrativă cu aceeași primari și notari șatrapi și jegmănitari ai satelor, cu aceeași pretori idioți, servitori ai duburilor vechi politice: o nouă lege a agriculturii, pescăriei, industriei, etc... cu aceeași directori și paradirectori, inspectori și alte organe, adevărați frustători ai bunurilor statului, dovadă că cei mai mulți au devenit ca prin minune proprietari de case, vii și moșii, de automobile și se răsfață în luxuri prin ciare — vor putea aceste legi să-și ajungă scopul lor?

Ne întrebăm cu o vădită înfrigurare!

Și cerem pe lângă legi noi și un spirit nou, pe cât posibil control, curățiri, pentru a se introduce și oameni noi o mentalitate nouă în executarea și aplicarea legilor...

Dr. Florian Dinculescu.

Teatrul Național.

Avem o clădire majestuoasă, care în plină notă a travestițiilor spontane ce se petrece în interiorul ei, se travestește de pe o zi pe alta din Teatrul Național în operă și alta zi din operă în teatru. De astă dată voi spune două vorbe despre instituția puțin mai norocoasă, deși mai perfectă, despre Teatrul Național. Născut acesta din imperative naționale, chiar în vârsta-i de copilărie, s'a impus Ardealului desrobit ca o generoasă instituție, ce-și fărâmițează sufletul pentru a împrumuta noilor cetățeni români, acea bogăție artistică și îndeosebi românească de care stăpânitorii de mai nainte i-au lipsit în mod prea puțin civilizat.

Teatrul Național din Cluj, și societarii lui în scurt timp, s'au dovedit a fi artiști în sensul strict al cuvântului, iar teatrul un adevărat focar al sentimentelor înalte patriotice și un abil și plăcut mijloc pentru purificarea limbii românești din Ardeal, prea pline de streinisme. Cu toate acestea și cu tot scopul acesta înalt, Teatrul Național n'a fost apreciat după merite, el s'a bucurat de mai puțină încurajare morală ca și instituția lui gemenă: Opera. Este aproape de neînțeles acest lucru trist, căci în cursul celor zece ani s'a precizat clar și fără nici o nedumerire că Teatrul Național a fost întotdeauna superior Operei, sub raport de artă și artiști. Și totuși publicul i-a acordat o mai mare atenție Operei.

Într'un timp, când s'a pus pe tapet această disproporțională încurajare a publicului față de cele două instituții surori: Teatru și Operă, căutând explicațiune acestei realități, ea a fost găsită în acea precizare după care teatrul e mai monoton, repetând prea multe ori aceiași piesă și având astfel un repertoriu redus — ca număr. Ținându-se în vedere — mai târziu — aceeași supoziție și făcând adaptările ce impuneau o asemenea constatare, s'a introdus în repertoriul teatrului, pe fiecare săptămână o premieră o piesă nouă, făcându-se un lux artistic, aproape necunoscut pe alte scene.

Dar fiind sincer, trebuie să constatăm că nici această sfortare gigantică n'a fost apreciată de public, drept dovadă că nu bogăția ori sărăcia repertoriului a fost motivul, care rărea numărul publicului.

Vor fi alte motive, de sigur, care neputând fi descoperite de o conducere prea puțin specialistă, și prea puțin versată în cele artistice, ar putea fi ușor îndreptate și eliminate de o conducere mai versată în artă și mai mult artistică decât liberală și politicianistă.

Un singur om de artă, în toată conducerea fie el cât de desăvârșit în artă și fie cât de bine intenționat, cum este dl *Constantin Pavel*, directoriul general, rămâne tot un singur om.

Teatrul Național, cu un grup atât de select de artiști, cu un inventar decorativ atât de bogat, cu un director general de talia dlui C. Pavel, nu poate, decât să progreseze. Indiferentismul publicului față de această „divină“ instituție trebuie zdrobit; e datoria comitetului de conducere. Actualul nu reușește? De sigur se va găsi unul mai abil, mai competent. Să-i căutăm membri, dar nu prin cataloagele partidelor politice!

a. t. m.

Scrisori dela Redacție.

Rubrică permanentă condusă de redactorul nostru special Tutankamen.

Di V. Șobolann, București. Cultul valorilor diferențiază dela om și dela caz la caz. Astfel partidul canibal liberal, l-l interpretează așa că reconpensează „moralicește“, pe ori-ce certat cu justiția, dacă din lipsă de dovezi vine pus în libertate dela Văcărești ori Jilava. Excepție nu fac nici directorii dela societăți de gaze. Cerem domnului ministru Iunian să-l pună cât de repede în libertate dela Văcărești și pe Excelența Sa dl Fălcoianu, spre a avea partidul canibal-liberal un mediu nou pentru traducerea în fapt a felului cum interpretează el cultul valorilor.

Di Dr. Octavian Goga. Prea sincer a fost Părintele Man, când va intrerupt la Cameră și a constatat că aveți ceva rezonanță pe studii. Dacă nu mă înșel, cazul s'a petrecut astfel: Dr. cântați cu un patos mare „...acuuuum unun sfeert de veaaaac când eraam tiiiinăăăr și studeent t...“ și aici a-ți fost intrerupt

de Părintele MAN, deputat național-țărănist, care a complectat spusese Dl. adaogând: „...știi studeent ai răăăămas și paaaăăă azi. Căci nici după un sfer de veac n'ai fost în stare să-ți iai nici o diplomă...“. Noi, am meditat mult asupra acestei constatări și adunându-ne, noi redacția întinăm a lui Tutankamen, ne-am hotărât să vă facem Doctor Honoris Cauza al nostru. Cum va — nuri așa? — trebuie să reparăm, greșala trecutului, când ori-ce student, putea fi, Ministru de Interne. Doctore! Să trăiești mulți ani, dacă vei face bine țării, și neamului tău, iar dacă nu...

Redactor responsabil:

Dr. A. T. MUREȘAN